

371.10073

๑.๒๒๑

๓.๕

ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เขตกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

อำพร เจนประภาพงศ์

- 8 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

176780

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณิศร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานี้พร้อม
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....*Dr. S. S. S.*..... ประธาน
.....*Dr. S. S. S.*..... กรรมการ

คณะกรรมการ

.....*Dr. S. S. S.*..... ประธาน
.....*Dr. S. S. S.*..... กรรมการ
.....*Dr. S. S. S.*..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือ และคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารี รังสิมันต์ และ อาจารย์ คิลก คิลกานนท์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ โอบน วาริรักษ์ อาจารย์ วิภา อินทรีย์งค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ และ อาจารย์ พรรณพิศ วาณิชการ ที่กรุณาช่วยตรวจแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และครูอาจารย์ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าที่ได้เอื้อเฟื้อ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะไม่สามารถทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงในเวลาอันรวดเร็วอย่างที่ต้องการได้เลย ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือ และให้กำลังใจจากเพื่อนแนะแนว ปี 26 ทั้ง 13 คน ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างมาก

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยไม่อาจหาคำขอบพระคุณใด ๆ มาเทียบได้กับพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาวที่ทำให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการเงิน และกำลังใจ นับแต่เริ่มเข้าเรียน จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จโดยสมบูรณ์

อำพร เจนประภาพงศ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	✓ ความมุ่งหมายของการศึกษา	4
	✓ ความสำคัญของการศึกษา	4
	ขอบเขตของการศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	งานวิจัยต่างประเทศ	7
	งานวิจัยในประเทศ	11
	สมมุติฐาน	16
3	วิธีดำเนินการศึกษากันคว่า	17
	ประชากร	17
	✓ กลุ่มตัวอย่าง	17
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	19
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
	สถิติที่ใช้ในการศึกษา	23
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	25
	✓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25

5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	34
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	34
	วิธีดำเนินการศึกษา	34
	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
	อภิปรายผล	36
	ข้อเสนอแนะ	38
	บรรณานุกรม	41
	ภาคผนวก	46

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนตัวอย่างจำแนกตามเขต และโรงเรียน	18
2	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	26
3	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกิดกับตัวพยากรณ์ สองตัว (สัมพันธภาพ และสุขภาพจิต) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 567 คน	28
4	การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน และสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน	29
5	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกิด และตัวพยากรณ์ (สุขภาพจิตของนักเรียน)	30
6	การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีได้ในการสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน	31
7	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกิดกับตัวพยากรณ์ สองตัว (สัมพันธภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)	32
8	การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์สัมพันธภาพของครูประจำชั้น กับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	33

บทนำ

ภูมิหลัง

การแนะแนวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษา หรือการพัฒนา คนซึ่งจะขาดหรือละเว้นไม่ได้ (สุทัศน์ หิพย์สุวรรณ 2523 : 35) เพราะการแนะแนว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนแต่ละบุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมเพื่อสามารถปรับตนเองและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับการแนะแนวในระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการนักเรียนทุกคนให้ใช้ศักยภาพของตนเอง อย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม บริการที่สำคัญในตอนเริ่มแรกก็คือ งานพัฒนา ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ปัญหาทางด้านอารมณ์ และอื่น ๆ (Dinkmeyer. 1968 : 1) ^๙ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานแนะแนวระดับประถมศึกษาคือ ครูประจำชั้น (สมพร สุทัศน์ 2525 : 77) เพราะครูประจำชั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี และยังสอนนักเรียนในชั้นของตนเป็นส่วนใหญ่ ครูประจำชั้นจึงสามารถสังเกตและติดตามผลความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ได้ทุกด้าน ครูประจำชั้นจึงมีหน้าที่สอนควบคู่ไปกับการแนะแนวด้วย

ความสำเร็จในการสอน และการแนะแนว ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียน ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปราศจากการข่มขู่ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ ปลอดภัย ดังที่ เพ็ญณี กันตะวงษ์ (เพ็ญณี กันตะวงษ์ 2523 : 52) แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าครูมีความเชื่อว่าสัมพันธภาพของครูกับนักเรียนนั้นมิใช่เพียงการพบหน้าและถ่ายทอดเนื้อหาวิชาในแต่ละชั่วโมงการสอนแล้ว การสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจ และพร้อมที่จะปรึกษาหาทางแก้ไขปัญหา และปรับปรุงตนเอง ความคิดนี้สอดคล้องกับ โรเจอร์ (Rogers. 1959 : 237) และรอตแมน (Rothman. 1966 : 34) ที่กล่าวว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงให้มากที่สุดในระบบการเรียนการสอนนั้นคือ สัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียน ครูจะต้องยอมรับ เข้าใจ เป็นกันเอง ตลอดจนส่งเสริมให้

นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง และครูจะต้องแสดงให้เห็นให้นักเรียนเห็นได้ชัดเจนอีกด้วยนั่นคือ ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เมื่อเด็กก้าวเข้ามาในโรงเรียน ครูทุกคนย่อมมีส่วนรับผิดชอบนักเรียน โดยเฉพาะครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด (ปรียา จันทรสิทธิเวช 2523 : 26) ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจและศึกษานักเรียนของตนเป็นอย่างดี เพราะนักเรียนทั้งหลายที่มาวมกันอยู่ในความปกครองของครูนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งสิ่งแวดล้อมและฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น บางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี บางคนมาจากครอบครัวที่ยากจน และบางคนมาจากครอบครัวที่มีปัญหา รวมทั้งนิสัยใจคอที่แตกต่างกันของนักเรียนซึ่งต้องมารวมกันในสังคมแห่งใหม่ คือ "โรงเรียน" ปัญหาต่าง ๆ จะต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ปัญหาของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ ฉะนั้นครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องประสานสิ่งเหล่านี้ให้เกิดความพอดีขึ้นในสังคมซึ่งจะเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นตามมาดังที่ แคมแพลน (Kaplan: 1959 : 317) กล่าวว่า ห้องเรียนเป็นหน่วยที่สำคัญอย่างยิ่งในระบบโรงเรียนพอ ๆ กับหลักสูตร งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารโรงเรียน และบุคลากรโดยเฉพาะครู ฉะนั้น ครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นอันมาก โรงเรียนจะประสบความสำเร็จในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนเพียงไร ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนในแต่ละวันภายในห้องเรียน ซึ่งครูมีบทบาทต่อชีวิตของนักเรียนในสองลักษณะ คือ บทบาทในฐานะวิชาชีพ และบทบาทส่วนตัว บทบาทประการแรกเกี่ยวข้องกับการที่ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวนักเรียน มีทักษะที่ดีในการสอน และมีความสามารถทางด้านเทคนิค กระบวนการศึกษา เป็นแหล่งความรู้ของนักเรียน เป็นผู้นำของกลุ่ม และเป็นตัวแทนของสังคมได้ ในด้านบทบาทส่วนตัวของครูก็มีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะโดยธรรมชาติของตำแหน่งแล้ว ครูเป็นภาพแทนตัวพ่อแม่ของนักเรียน เป็นเป้าหมายที่นักเรียนจะยึดเป็นตัวแบบในการแสดงความมั่นใจ ความก้าวร้าว และความมั่นคงทางอารมณ์ ครูจะพบความสำเร็จได้นานเท่าที่ยังสามารถให้ความอบอุ่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน และมีความรู้สึกฉับไวต่อความต้องการของนักเรียนด้วย

ปัจจุบันมีครูจำนวนไม่น้อยที่สร้างปัญหา หรือเพิ่มปัญหาให้กับนักเรียนโดยมิได้เจตนา ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหามาจากครอบครัว นักเรียนขาดความรักขาดความสนใจ และนักเรียนพยายามเรียกร้องความสนใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เป็นเด็กช่างฟ้อง ลักขโมย พูดยด นิสัยต่อต้าน หนีโรงเรียน เหล่านี้เป็นต้น แต่ครูมักจะเฉยเสีย หรือไม่สนใจทั้ง ๆ ที่ครูจะเป็นผู้แก้ปัญหาให้กับนักเรียนแต่กลับกลายเป็นการสร้างปัญหา โดยที่ครูใช้วิธีทำโทษนักเรียน ทั้งทางกาย ด้วยการตี และทางวาจาด้วยการพูดให้นักเรียนได้รับความเจ็บปวด ซึ่งวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการเพิ่มปัญหาหรือสร้างปัญหาให้กับนักเรียนทั้งสิ้น (ปริยา จันทสิทธิ์เวช 2523 : 26)

๓ ตามวิถีทางของสังคมไทยนับแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสที่ชดเชย ทดแทนสิ่งที่นักเรียนขาดมาที่บ้านได้ ช่วงชีวิตหลาย ๆ ปีในโรงเรียนก่อนที่ความรู้สึกลึกซึ้ง นิสัยใจคอของนักเรียนจะคงที่เป็นบุคลิกภาพถาวร ครูจะเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นหรือค้นพบปัญหาของนักเรียนซึ่งก่อตัวมาที่บ้านได้ ครูจะเป็นผู้แก้ปัญหา และเปิดโอกาสให้ความสามารถ บ่มเคঁน อันเป็นศักยภาพตามธรรมชาติของนักเรียนได้รับการพัฒนา ก่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่ หลายปีในโรงเรียนที่เด็กมีชีวิตผูกพันอยู่กับครู การแสดงออก นิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติต่อเด็กย่อมมีอิทธิพลต่อผลการเรียน และชีวิตจิตใจของเด็กทั้งในวันนี้และในอนาคต (โษธร วารัรักษ์ 2527 : 7) ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับไลท์ฮอลล์ (Lighthall. 1971 : 321) ที่ว่าการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนในห้องเรียนนั้น ครูจะเป็นผู้ส่งเสริม ให้กำลังใจ ให้โอกาสกับนักเรียนในการพยายามแสดงความสามารถออกมาได้อย่างเต็มที่

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อที่จะให้ครูประจำชั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของตัวแปรทั้งสามดังกล่าว และหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์

ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และครูแนะแนวในเรื่องเกี่ยวกับการแนะแนวในชั้นเรียน กล่าวคือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะทำให้ครูประจำชั้นและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสัมพันธภาพของครูกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อที่จะหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป นอกจากนี้ยังจะช่วยป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมาจากการที่นักเรียนมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ปัญหาทางด้านการเรียน ปัญหาทางอารมณ์ เด็กเกเร อันธพาล เป็นต้น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 24 เขต จำนวนโรงเรียน 387 โรงเรียน และจำนวนนักเรียน 37,272 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่สุ่มมาจากระยะการจำนวน 574 คน โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มหลายระดับ (Multistage Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ทำการศึกษา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว ได้แก่
 - 3.1 สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน

3.2 สุขภาพจิตของนักเรียน

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในกรณีการสร้างสมการพยากรณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษาข้อที่ 2 ตัวเกณฑ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวพยากรณ์คือ สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และ สุขภาพจิตของนักเรียน

การสร้างสมการพยากรณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษาข้อที่ 3 ตัวเกณฑ์คือ สุขภาพจิตของนักเรียน ตัวพยากรณ์คือ สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูประจำชั้น ที่แสดงกับนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทั้งในทางดีและไม่ดีต่อครู รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนการสอน ได้แก่ การแสดงออกของครูในด้านการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ การยอมรับ การส่งเสริมให้กำลังใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความยุติธรรม การลงโทษอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการอธิบายบทเรียน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. สุขภาพจิตของนักเรียน หมายถึง ความพึงพอใจ ความสบายใจ หรือความทุกข์ใจของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งภาวะสุขภาพจิตออกเป็น 5 ด้าน คือ

2.1 อาการทางกายเนื่องมาจากจิตใจ หมายถึง ความเจ็บป่วยเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ โดยไม่มีพยาธิสภาพทางร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง ปวดต้นคอ มือหรือเท้าสั่น เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ เป็นต้น

2.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หรือมโนภาพแห่งตน หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเองทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง ความขี้นมด้อย เป็นต้น

2.3 ความซึมเศร้า หมายถึง การมีความรู้สึกเศร้าหมอง ขาดเหว่ หมดความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ขาดแรงจูงใจ หึดแท้ และสิ้นหวัง เช่น รู้สึกเสียใจเป็นเวลานาน เมื่อสูญเสียสิ่งที่รัก รู้สึกเบื่อทุกสิ่งทุกอย่างจนไม่อยากทำอะไร เป็นต้น

2.4 ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลสมควร กลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกลัวที่จะสูญเสียสิ่งต่าง ๆ เช่น กลัวว่าจะเรียนไม่จบ รู้สึกกระวนกระวายใจมากเมื่อใกล้สอบ เป็นต้น

2.5 ความก้าวร้าว หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่น การขว้างปาสิ่งของ ทำร้ายคนอื่น พูดจาเยาะเย้ยถากถางคนอื่น ข่มขู่ โต้เถียงอย่างไม่มีเหตุผล เป็นต้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของักเรียนในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2527

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 เขตกรุงเทพมหานคร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในวงการศึกษานี้ได้ให้ความสนใจ เรื่องสัมพันธภาพของครูกับนักเรียนมากขึ้น เพราะว่า สัมพันธภาพที่ดีจะก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้การสอนได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ครูที่ไม่ว่างรัก ความใกล้ชิดสนิทสนมและเป็นกันเองกับนักเรียน ก่อให้เกิดความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ จะทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการทำมาเข้าใจบทเรียน นักเรียนจะไม่มี ความวิตกกังวล มีแต่ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ดังที่ แอกซ์ไลน์ (Axline) กล่าว สันนิษฐานว่า ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนคือ สัมพันธภาพระหว่าง ครูกับนักเรียน (Gazda, et al. 1977 : 142) และให้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับสัมพันธภาพของครูกับนักเรียน สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในและต่างประเทศ ดังจะกล่าวถึงต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

ไซมอนส์ (Symonds. 1955 : 301 - 308) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดี โดยให้นักเรียนระดับชั้น 7, 8 และ 9 จำนวน 453 คน เป็นผู้ประเมินครูที่สอนในโรงเรียน จำนวน 32 คน ว่าเป็นครูที่ดีหรือไม่ดี ครูเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนเอง หลังจาก นั้นก็ได้ผู้สังเกตการณ์ 17 คน ทำการสังเกตครูเหล่านั้นขณะที่สอน พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดี และไม่ได้ใช้สายตาสอนนักเรียนนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ครูที่ดีมีลักษณะที่อบอุ่น เป็นกันเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ครูจะเข้าใจ ปัญหาทางอารมณ์ และความต้องการของนักเรียน พร้อมทั้งยอมรับในความแตกต่างของแต่ละ บุคคล ครูจะอดทนต่อความผิดพลาดของนักเรียน มีความเข้าใจและให้กำลังใจแก่นักเรียน กระตุ้นให้รู้จักคิดสนใจ รู้จักทำงานด้วยตนเอง พฤติกรรมของครูจะคงเส้นคงวาเสมอ แต่ครู ที่ไม่ดีก็จะเป็นไม่มีความรัก ความสนใจ และไม่คำนึงถึงนักเรียนในท้องเรียน ครูมักจะจับผิด นักเรียนเสมอ ไม่เคารพในความเป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน เลือกที่รักมักที่ชัง และมีความ เย็นชา ไม่ใกล้ชิดกับนักเรียน

2. ครูที่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นมิตรกับนักเรียน และมีอารมณ์ขันร่วมกับนักเรียน ครูที่ไม่ดีจะแสดงลักษณะที่อ่อนแอและ ไร้ขีดจำกัด ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ จุดดำและลงโทษนักเรียนอย่างไม่มีเหตุผล ควบคุมนักเรียนให้อยู่ ในระเบียบวินัยด้วยการลงโทษ ครูบางคนรู้สึกกลัวและเป็นกังวลว่านักเรียนจะไม่เคารพ ครู บางคนเคร่งเครียดมากเกินไป ไม่หัวเราะ ไม่สนุกสนานร่วมกับนักเรียน ครูบางคนชอบใช้อำนาจข่มขู่นักเรียน

3. ครูที่ดีสามารถอธิบายบทเรียนให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีใจรักในการสอน สามารถกระตุ้นให้นักเรียนทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ รู้จักใช้สื่อการสอนที่เร้าความสนใจ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ในทางตรงกันข้าม ครูที่ไม่ดีจะสร้างความเบื่อหน่ายในการเรียนการสอน ไม่สามารถอธิบายบทเรียนให้นักเรียน เข้าใจได้ และยังทำให้นักเรียนสับสนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ไทเลอร์ (Tyler. 1964 : 16) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติ พบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีกับนักเรียน เป็นมิตรที่ดี ให้ความรักความเอาใจใส่ มีความเข้าใจ และยอมรับนักเรียน ซึ่งผลการศึกษาขึ้น สอดคล้องกับ เบ็ค (Beck. 1967 : 172 - 178) ที่ศึกษาคุณลักษณะของครูโดยใช้แบบสอบถาม "ครูของฉัน" กับนักเรียนระดับชั้น 6 จำนวน 2,108 คน พบว่า ครูที่ดีในสายตาของนักเรียน คือ ครูที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ มีท่าทางอบอุ่นเป็นกันเองกับนักเรียน สามารถสื่อความเข้าใจได้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ สามารถควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย และมีวิธีการสอนที่จูงใจนักเรียนให้อยากเรียน

คาร์ต และเอสตราบรูค (Krach and Estrabrook. 1956 : 19 - 23) ได้วิเคราะห์ลักษณะงานครู (Job Analysis) พบว่า คุณลักษณะพื้นฐานของครูที่ดีมีอยู่ 5 ด้าน คือ ความสัมพันธ์กับนักเรียน การสอน คือ ธรรมชาติของครู คุณสมบัติเฉพาะตัว และลักษณะท่าทาง ในด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน คาร์ต และเอสตราบรูค มีความเห็นว่า ครูที่ดีต้องสนใจ พยายามเข้าใจปัญหาของนักเรียน ไม่ควรให้เรื่องส่วนตัวมาฉกฉวยกับเจตคติที่มีต่อนักเรียน พยายามจัดเรื่องยุ่งยากหรืออุปสรรคต่าง ๆ และพยายามควบคุมอารมณ์ รวมทั้งมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

แพลนเดอร์ส (ซีรวิธ นิจเนตร 2526 : 84 อ้างมาจาก Flanders. 1959) ประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า อิทธิพลทางอ้อมที่ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก เช่น การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การยกย่องชมเชย มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดีต่อครู และช่วยให้นักเรียนมีนิสัยในการทำงานดีขึ้น สรุปว่าลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการยกย่อง ให้ความสำคัญนักเรียน และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจอันดีทางด้านอารมณ์ และสังคมภายในห้องเรียน ผลการค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านซึ่ง แกสตา และคณะ (Gazda, et al. 1977 : 10) ได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน จะมีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน
3. การปฏิบัติของครูต่อนักเรียน จะมีผลต่อเจตคติของนักเรียนที่มีต่อสังคม และการปฏิบัติของนักเรียนต่อบุคคลอื่น นั่นคือทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยเรื่องมนุษย์สัมพันธ์นั่นเอง

เลวิส และคณะ (Lewis, et al. 1965 : 396 - 401) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้น 6 จำนวน 644 คน พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ถึงสัมพันธภาพที่ดีกับครูเสมอ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่ง ทอร์ป (Thorpe. 1960 : 403) แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีถึงครูระหว่างครูและนักเรียนอาจเป็นก้าวแรกที่นำไปสู่ภาวะการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนและอาจเป็นสิ่งขัดขวางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนสตีเวนสัน และ อาดัม (Stevenson and Adam. 1969 : 24 - 28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้น 4 และ 6 จำนวน 318 คน พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบ กับความวิตกกังวล

ฮาร์บาร์ช และ แอสบูรี (Gazda, et al. 1977 : 7 -8, citing from Harbach and Asbury. 1976) ศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนจะลดลงเมื่อครูให้ความช่วยเหลือ โดยครูจำนวน 11 คน ได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือนักเรียน

ที่มีปัญหาเป็นรายบุคคล ในเวลา 3 อาทิตย์ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลงจากพฤติกรรม
ที่เริ่มปัญหาทั้งหมด : 212 ปัญหา เหลือเพียง 89 ปัญหา แชนส์ (Chance, 1984 :
17 - 18) รายงานผลการวิจัยของ จี. รอย เมเยอร์ และ ทอม บัทเธอร์เวิร์ธ
(G. Roy Mayer and Tom Butterworth) ที่สร้างโปรแกรมอบรมครู โดยมีสมมุติฐาน
ว่า นักเรียนที่ชอบทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนและนักเรียนที่มีพฤติกรรมอื่น ๆ อันไม่พึงประ
สงค์นั้นมีความเสี่ยงสูงเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ดีกว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ไม่น่าอยู่
เหตุผลคือ ครูมักใช้วิธีการลงโทษนักเรียนเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม ครูส่วนใหญ่ชอบตำหนิตัว
นักเรียน และนักเรียนที่เรียนด้อยกว่าเพื่อนก็มักจะได้รับ การตักเตือนจากครูเป็นประจำ จาก
เหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเสียใจ และนั่นเหตุให้ทำลายทรัพย์สินของ
โรงเรียน ดังนั้น เมเยอร์ และ บัทเธอร์เวิร์ธ จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียนทั้งหมด
18 โรงเรียน โดยฝึกอบรมครูที่ได้รับการคัดเลือกจาก 18 โรงเรียนนั้นให้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ด้วย
วิธีการชมเชย ยกย่องและให้รางวัลนักเรียนที่มีพฤติกรรมอันเหมาะสม ในปีที่ 3 ของการศึกษา
พบว่าการทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนลดลงถึง 75 เปอร์เซ็นต์

เมอร์ (Meer, 1984 : 14) สรุปผลการศึกษาของ ริชาร์ด ครักแมน และ
แมรี ครักแมน (Richard Krugman and Marry Krugman) ที่ศึกษานักเรียนระดับชั้น
3 และ 4 จำนวน 17 คน ที่มีอาการเครียดทางร่างกาย และอารมณ์ หลังจากโรงเรียนเปิด
เทอมได้ไม่นาน นักเรียนเหล่านี้พบครูคนเดียวที่กังวลเรื่องผลการเรียนมากเกินไป ทำให้นักเรียน
15 คน บอกว่า "ถ้าฉันทำผิด ครูจะฆ่าฉัน" นักเรียน 6 คน มีอาการปวดหัวเป็น
ประจำ 5 คนมีอาการปวดท้อง 7 คนบอกว่ากลัวครู และ 4 คนมีอาการนอนไม่หลับ ผู้วิจัย
ได้ไปสังเกตบรรยากาศของห้องเรียนโดยทั่ว ๆ ไป พบว่าเป็นปกติคือ เด็กไม่มีพฤติกรรมที่
เป็นปัญหาห้องเรียนดูเหมือนจะเงียบ และเรียบร้อยผิดปกติ ตอนแรกพ่อแม่ผู้ปกครองคิดว่า
นักเรียนมีความกังวลตามปกติที่ได้เลื่อนชั้นสูงขึ้น แต่เมื่อไปสนทนากับพ่อแม่ผู้ปกครองคนอื่น ๆ
จึงทราบว่า อาการผิดปกติทางร่างกาย และอารมณ์ของนักเรียนได้รบกวนผู้ปกครองและกัน พ่อแม่
บางคนจึงได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนที่ผิด ๆ ของครู เช่น การตำหนิ
ตักเตือนนักเรียน คำว่าประนาม ทำโทษทางร่างกาย โดยการหยิก จับเขย่า ตี ดึงหู และ

อนุญาตให้นักเรียนบางคนช่วยรังแกเพื่อน เมื่อผู้บริหารทราบเรื่องจึงไล่ครูคนนั้นออกจากโรงเรียน หลังจากนั้นอาการเครียดของนักเรียนก็หมดไป มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่ต้องเข้ารับการบำบัด เพราะมีความบกพร่องด้านความภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก

คริสตี้ (Christie. 1983 : 328 - 330) ศึกษาทดลองการสอนโดยใช้การเล่นว่า มีผลต่อการพัฒนาการทางความคิดของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยการเล่น และกลุ่มควบคุมครูคนเดียวเป็นผู้สอน ทดลองครั้งละ 20 นาที ในเวลา 9 สัปดาห์ พบว่าการสอนทั้ง 2 วิธี มีผลต่อความสามารถในการใช้ภาษา และความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน จากการทดลองนี้พบสิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือ ในระหว่างการทดลองเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนทั้งในกรณีที่ให้การเล่นเป็นสื่อ และครูเป็นผู้สอน ซึ่งครูจะเป็นผู้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางความคิดของเด็ก และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกจะคงที่ถาวร

จากรายงานการวิจัยต่างประเทศพอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนที่แสดงถึง ความรัก ความเอาใจใส่ การยอมรับ ความเข้าใจ การยกย่องชมเชย ความใกล้ชิดเป็นกันเองกับนักเรียน และการไม่เลือกที่รักมักที่ชัง จะมีอิทธิพลต่อสภาพอารมณ์และจิตใจของนักเรียน รวมทั้งส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

นลินี วันชัย (นลินี วันชัย 2510 : 32 - 36) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ สัมพันธภาพในอุดมคติของครูกับนักเรียนตามทัศนะของครูและนักเรียน โดยศึกษาสัมพันธภาพ 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อความเข้าใจ ด้านอารมณ์ และด้านการวางตัวของครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน กลุ่มที่สองเป็นนักเรียนปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน และกลุ่มที่สามเป็นอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนสาธิตจำนวน 15 คน โดยให้เรียงลำดับความสำคัญ ผลปรากฏว่าทั้งสามกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า สัมพันธภาพในอุดมคติของครูกับนักเรียนที่ดีที่สุดนั้นคือ ครูสามารถสื่อความเข้าใจกับนักเรียนได้อย่างชัดเจน ครูวางตัวเป็นมิตรหรือเป็นเพื่อนกับนักเรียน และครูมีความรัก ความเอาใจใส่

ใกล้ชิดกับนักเรียน' ในทางตรงกันข้าม สัมพันธภาพในอุดมคติที่ไม่ดีนั้นคือ ครูชอบยกคนข่มนักเรียน ถูกนักเรียน ละเลยทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่นักเรียน และแสดงความรู้สึกที่เย็นชา ไม่สนใจใยดีกับนักเรียน

สมศักดิ์ ลิภาสุรพิสุทธิ์ (สมศักดิ์ ลิภาสุรพิสุทธิ์ 2518 : 62 - 64) ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 2 จำนวน 1,000 คน พบว่า ปัญหาด้านสังคมนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครูมากที่สุด ได้แก่ ไม่กล้าซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัย เมื่อมีความทุกข์ ไม่กล้าปรึกษาครู ไม่ชอบครูที่ไม่ยุติธรรม ครูไม่เข้าใจความรู้สึกของนักเรียน และครูเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนน้อยเกินไป ปัญหาสังคมที่พบรองลงมาคือ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสัมพันธ์กับบุคคลในบ้านตามลำดับ ในปีการศึกษาเดียวกันนี้ ประทุม แบนสุวรรณ (ประทุม แบนสุวรรณ 2518 : 54) ได้ศึกษาปัญหาเรื่องเดียวกัน โดยศึกษากับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1,032 คน ผลปรากฏว่านักเรียนมีปัญหาความสัมพันธ์กับครูที่สำคัญได้แก่ ครูไม่ให้ความสนิมสนมกับนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนในเขตเทศบาลมีปัญหาทางสังคมมากกว่านักเรียนนอกเขตเทศบาล

ต่อมาในปี 2523 วรรณ ทองนุ้ย (วรรณ ทองนุ้ย 2523 : 49 - 52) วิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวนทั้งหมด 510 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนประสบปัญหาเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ

1. ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาอันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ ครูไม่ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ รู้สึกว่าครูปล่อยปละละเลย ไม่สนใจนักเรียน ครูไม่ให้ความใกล้ชิดและเป็นกันเอง ครูประจำชั้นไม่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ครูลงโทษอย่างขาดความยุติธรรม ครูไม่ค่อยร่วมกิจกรรมกับนักเรียน มีแต่สั่งให้ทำ รู้สึกว่าครูไม่ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ครูไม่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก นอกจากนี้ก็มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และมีความไม่สบายใจเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อเพื่อน

2. ปัญหาความต้องการ และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น หมายถึง ต้องการให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับตน เช่น ครู และบุคคลในหน่วยงานตอบในสิ่งที่ตนต้องการ ได้แก่ ต้องการให้ครูช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการเรียน ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการคบเพื่อน ไม่ต้องการให้ครูเข้มงวดและกดดันนักเรียน ต้องการให้ครูพูดจาและปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความสุภาพและจริงใจ ต้องการมีอิสระที่มากขึ้น

3. ปัญหาด้านสุขภาพพลานามัย

4. ปัญหาด้านการเรียน และความสามารถทางสติปัญญา

5. ปัญหาด้านบุคลิกภาพ

6. ปัญหาด้านครอบครัว

ผู้วิจัยหลาย ๆ ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน ในด้านการเรียนการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอื่น ๆ ของนักเรียน ได้แก่ สมศักดิ์ อินพันธุ์ (สมศักดิ์ อินพันธุ์ 2519 : 53) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้สึกรับผิดชอบ และเมโนภาพแห่งตน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับปฏิสัมพันธ์จากครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย จีรพร โพธิ์สุวรรณ (จีรพร โพธิ์สุวรรณ 2519 : 45 - 46) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีบุคลิกภาพแบบไม่เก็บตัว หรือแสดงตัวมากเกินไป สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และมีสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ดีกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย พินิจ นีวาตะบุตร (พินิจ นีวาตะบุตร 2519 : 29 - 33) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย สมบูรณ์ ทองศิษฐ์ (สมบูรณ์ ทองศิษฐ์ 2519 : 49-50) ศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย สรุปได้ว่าผลจากการศึกษาทั้งสี่ท่านนี้ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยที่แสดงถึงครูมีความยุติธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการเรียน การสอนและกิจกรรม

ต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความสนใจสนทนาส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความ
สามารถอย่างเต็มที่ และมีการลงโทษอย่างมีเหตุผล การปฏิบัติของครูถึงที่กล่าวมานี้มีอิทธิพล
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพของนักเรียน

ต่อมาในปี 2522 มันทนา เพ็งบุ (มันทนา เพ็งบุ 2522 : 83) ศึกษา
เปรียบเทียบพฤติกรรมกล้ามเนื้อแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 5
จำนวน 455 คน พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมกล้ามเนื้อแสดง
ออกสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย สอดคล้อง
กับ สกต เทียงแท้ (สกต เทียงแท้ 2522 : 103) ที่ศึกษาทดลองโดยใช้วิธีอภิปราย
กลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมใน
โรงเรียนที่ต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงนั้น มีพัฒนา
การในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในกลุ่มอื่น ๆ

ธีรวัฒน์ นิชเนตร (ธีรวัฒน์ นิชเนตร 2526 : 162) ศึกษาเรื่องสภาพเชิง
จิต สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียน
ที่รับรู้ว่ามีบรรยากาศภายในชั้นเรียนของตนเป็นประชาธิปไตยน้อย จะมีปัญหาสุขภาพจิตทุกด้าน
คือ อาการทางกายเนื่องมาจากจิตใจ มีโนภาพแห่งตน ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และ
ความก้าวร้าวมากกว่านักเรียนในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยมาก ส่วนนักเรียน
ที่มีผลการเรียนต่ำ รับรู้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่านักเรียนที่มีผลการ
เรียนสูงกว่า

บรรพวัลย์ กาญจนะประโชติ (บรรพวัลย์ กาญจนะประโชติ 2524 : 64 - 66)
ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนชั้นประถม
ปีที่ 4 ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
เป็นครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยใน
โรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 20 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่สอนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก แสดงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนสูงกว่าครูที่สอนใน
โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์พบว่า ครูที่สอนใน

โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีพฤติกรรมที่ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และการแนะแนวทางให้นักเรียนมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยมากคือครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูถามนักเรียน การแนะแนวทางให้นักเรียน การแสดงพฤติกรรมอย่างมีความหมายของครูและนักเรียน และนักเรียนแสดงพฤติกรรมริเริ่ม ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยมากคือ การอธิบาย การวิจารณ์ หรือตัดสินนักเรียน และความเจ็บหรือความสับสน

สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล (สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล 2527 : 62 - 63) ศึกษาทดลองถึงผลทำให้การสัมผัสทางกายที่มีต่อสุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กวัยก่อนเรียนในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่าเด็กกลุ่มที่สอนโดยทำให้สัมผัสทางกาย มีสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่า เด็กกลุ่มที่สอนโดยไม่ให้การสัมผัสทางกายอย่างเด่นชัด และยังพบอีกว่า สุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างสูงซึ่งสอดคล้องกับ สมัญญา เสียงใส (สมัญญา เสียงใส 2521 : 43) ที่ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความวิตกกังวลด้านล้วนตัวมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุ่งทิพา จันทนพิริ (รุ่งทิพา จันทนพิริ 2525 : 82 - 85) ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยภายในและภายนอกแหล่งเสื่อมโทรม แขวงคลองเตย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายภายในแขวงคลองเตย จำนวน 516 คน พบว่า นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยภายในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย มีลักษณะบุคลิกภาพด้านการมองเห็นคุณค่าของตนเองต่ำ มีแนวโน้มที่จะถอยหนี มีอาการทางโรคประสาท และมีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยภายนอกแหล่งเสื่อมโทรม และมีลักษณะบุคลิกภาพด้านความเสรีภาพในตนเอง มาตรฐานสังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำกว่านักเรียนที่อาศัยภายนอกแหล่งเสื่อมโทรม

แพทย์หญิง ภิรมย์ สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง และคณะ ได้ทำการวิจัย เรื่อง สุขภาพจิตของเด็กวัยประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 1,409 คน พบว่า เด็กมีปัญหามาก คือ มีความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง เบื่อทุกอย่าง

เศร้าใจโดยไม่มีสาเหตุ คิดว่าพ่อแม่ชอบพี่น้องมากกว่า และเมื่อไม่สบายใจจะแสดงออกโดยการแยกตัวอยู่คนเดียวถึง 38 เปอร์เซ็นต์ และยังพบอีกว่า เด็กบางคนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่นหยิ่งของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ขาดโรงเรียน พอใจให้คนอื่นเสียหาย (สทจร 2527 : 5)

จากรายงานผลการวิจัยสรุปว่านักเรียนบางส่วนในระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีปัญหาสุขภาพจิต และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่แสดงถึงการที่ครูมีความรัก ความเอาใจใส่ การยอมรับ ความใกล้ชิดสนิทสนม และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมีผลต่อสุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สมมติฐาน

สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้การศึกษารุ่นนี้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2527 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 24 เขต จำนวนโรงเรียน 387 โรงเรียน และจำนวนนักเรียน 37,272 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้สุ่มมาจากประชากร โดยวิธีสุ่มหลายระดับ (Multistage Random Sampling) จำนวน 574 คน ดำเนินการสุ่มตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. สุ่มเขตจากประชากรทั้งหมด 24 เขต โดยใช้อัตราส่วนประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 : 1 ได้มาทั้งหมด 6 เขต
 2. สุ่มโรงเรียนแต่ละเขตใน 6 เขต มีจำนวนทั้งหมด 97 โรงเรียน ใช้อัตราส่วนประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 : 1
 3. สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนที่เลือกไว้ในข้อ 2 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน
- จากวิธีการสุ่มดังกล่าวจะได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามเขต และโรงเรียน

เขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			
		จำนวนทั้งหมด		กลุ่มตัวอย่าง	
		ห้อง	คน	ห้อง	คน
บางกะปิ	1. บ้านบางกะปิ	14	526	1	34
	2. วัดเทพศิลา	10	357	1	32
	3. วัดบึงทองหลาง	9	302	1	27
	4. วัดบางเตย	6	224	1	35
	5. วัดลาดพร้าว	5	147	1	25
	6. วัดศรีบุญเรือง	3	100	1	25
	7. วัดพิชัย	2	38	1	17
บางเขน	8. ฤทธิยะวรรณาลัย	11	404	1	37
	9. ไทยนิยมสงเคราะห์	9	329	1	32
	10. วัดดอนเมือง	10	287	1	31
	11. วัดหลักสี่	7	222	1	29
	12. บ้านลาดพร้าว	4	96	1	22
	13. บางเขน	3	95	1	29
	14. วัดเกาะสุวรรณาราม	2	45	1	20
ดุสิต	15. สุขุโขทัย	6	178	1	28
	16. วัดจันทร์สโมสร	5	174	1	33
	17. วัดเบญจมบพิตร	4	145	1	30

ตาราง 1 จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามเขต และโรงเรียน (ต่อ)

เขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			
		จำนวนทั้งหมด		กลุ่มตัวอย่าง	
		ห้อง	คน	ห้อง	คน
พระนครศรีอยุธยา	18. วัดมหาธาตุ	2	53	1	23
	19. วัดสุทัศน์	2	49	1	15
พญาไท	20. กิ่งเพชร	6	177	1	26
ห้วยขวาง	21. ประชาสารบรรพ์บำเพ็ญ	5	160	1	24
	รวม	125	4,108	21	574

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีแบบสอบถาม 2 ฉบับคือ

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน
2. แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต

แบบสอบถามสัมพันธภาพ วิธีสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัมพันธภาพของครูกับนักเรียนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
2. สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยนักจิตวิทยา 2 ท่าน นักแนะแนว 2 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษา เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน
4. คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และรวมคะแนนของแต่ละคนจัดเรียงคะแนนจากสูงไปหาต่ำ ตัดเอาคะแนนสูงสุดมา 25% แยกไว้เป็นกลุ่มสูง และตัดคะแนนจากน้อยที่สุดขึ้นไป 25% แยกไว้เป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้ t - test และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงคือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป เป็นแบบสอบถามฉบับจริง
5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับสุดท้าย ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .94

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน จะถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนต่อการปฏิบัติของครูประจำชั้นที่แสดงกับนักเรียนว่าตรงตามข้อความในแบบสอบถามมากน้อยเพียงใด โดยให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

การปฏิบัติของครูประจำชั้นต่อนักเรียน		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๐)	ครูตั้งใจฟังเวลาข้าพเจ้าพูด		✓			
(๐๐)	ครูชอบพูดตำหนิติเตียนข้าพเจ้า				✓	

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่เป็นไปในทางบวก เมื่อนักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ช่อง "มากที่สุด" ให้คะแนน 5 คะแนน ช่อง "มาก" ให้ 4 คะแนน ช่อง "ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน ช่อง "น้อย" ให้ 2 คะแนน และช่อง "น้อยที่สุด" ให้ 1 คะแนน

ส่วนข้อความในทางลบ จะให้คะแนนตรงกันข้ามคือให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 เมื่อกาช่อง "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" และ "น้อยที่สุด"

นักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ามีสัมพันธภาพกับครูประจำชั้นดีกว่า เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต วิธีสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยคัดแปลงแบบสอบถามวัดสุขภาพจิตของ ชีรวังษ์ นิจนตร (ชีรวังษ์ นิจนตร 2526 : 235 - 240) ซึ่งแบ่งภาวะสุขภาพจิตออกเป็น 5 ด้านคือ อาการทางกายเนื่องมาจากจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรือมโนภาพแห่งตน ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว
2. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยนักจิตวิทยา 2 ท่าน นักแนะแนว 2 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา และภาษา
3. นำแบบสอบถามให้ทดสอบนักเรียนโรงเรียนวัดธาตุทองที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน
4. คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อด้วยวิธีการแจกแจงแบบที (t - distribution) และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป
5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับสุดท้ายด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .90

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามทัศนสภาพจิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 คำตอบ ซึ่งถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความสบายใจ หรือความทุกข์ใจ ของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร

ตัวอย่าง

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	ไม่มากนัก ไม่น้อย	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
(0) ข้าพเจ้ามีอาการมือหรือเท้าสั่น เมื่อต้องออกไปรายงานหน้าชั้น				✓	
(00) ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกหือแต่ถึงแม้ว่าจะพบกับอุปสรรค	✓				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่เป็นไปในทางบวก เมื่อนักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "เป็นประจำ" ให้ 5 คะแนน ช่อง "บ่อยครั้ง" ให้ 4 คะแนน ช่อง "ไม่มากนักไม่น้อย" ให้ 3 คะแนน ช่อง "น้อยครั้ง" ให้ 2 คะแนน และช่อง "ไม่เคยเลย" ให้ 1 คะแนน

ส่วนข้อความที่เป็นไปในทางลบจะให้คะแนนตรงกันข้าม คือให้ 1, 2, 3, 4 และ 5 เมื่อกาช่อง "เป็นประจำ" "บ่อยครั้ง" "ไม่มากนักไม่น้อย" "น้อยครั้ง" และ "ไม่เคยเลย"

นักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ามีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความร่วมมือจากสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร และผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 574 ฉบับ เมื่อตรวจสอบให้คะแนนพบว่า มีบางฉบับที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนจึงคัดออกไป เหลือที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ 567 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.78

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีดังต่อไปนี้

1.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ t - test ทดสอบความแตกต่างของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ โดยใช้สูตร (ส่วน และอังคณา สายยศ 2522 : 187)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	$\bar{X}_H$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา
(α - coefficient) จากสูตร (ลัวัน และอังคณา สายยศ 2522 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 S_i^2 คือ คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise) (วิเชียร เกตุสิงห์ 2521 : 57) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย
$S.E._{est}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
$S.E._b$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัว พยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนน มาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
df	แทน	Degree of Freedom
$SS.$	แทน	Sum Square
$MS.$	แทน	Mean Square
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 หากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน

คุณภาพชีวิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตอนที่ 2 สร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์

ตอนที่ 3 สร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์

ตอนที่ 1 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตาราง 2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	สัมพันธภาพ	สุขภาพจิต	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สัมพันธภาพ	1.0000	0.3549 [*]	0.0730
สุขภาพจิต		1.0000	0.1639 [*]
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 แสดงว่า

1. สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนและสุขภาพจิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.3549$) นั่นคือ สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องขึ้นแก่กัน กล่าวคือ ถ้าสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนดี สุขภาพจิตของนักเรียนก็จะดีด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าสุขภาพจิตของนักเรียนดีแล้ว สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนก็จะดีด้วย

2. สุขภาพจิตของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\gamma = 0.1639$) นั่นคือ สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ถ้าสุขภาพจิตของนักเรียนดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็จะดีด้วยหรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี สุขภาพจิตของนักเรียนก็จะดีด้วย

3. สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\gamma = 0.0730$) แสดงว่า สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอิสระแก่กัน

ตอนที่ 2 สร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์

ค่าสหสัมพันธ์หาคูณการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรตาม สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ มีค่า $= 0.1647$

เพื่อทดสอบความเป็นเส้นตรงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และตัวพยากรณ์สองตัว (สัมพันธภาพและสุขภาพจิต) จึงทดสอบด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกณฑ์ กับตัวพยากรณ์สองตัว
(สัมพันธภาพ และสุขภาพจิต) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 567 คน

Source of Variation	df	SS	MS	F
Regression	2	6.80 12	3.4006	7.8632*
Residual	564	243.9 109	0.4324	
Total	566	250.7 12 1		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตาราง 3 แสดงว่า ตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์สองตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า ตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ทั้งสองตัว มีความสัมพันธ์กันและสามารถนำไปสร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนั้นจึงได้เสนอค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนและคะแนนมาตรฐาน และทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ได้ในการสร้างสมการพยากรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน และ
สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน

ตัวพยากรณ์	b	β	S.E. _b	F
สุขภาพจิต	5.4799	0.1579	1.5417	12.635*
สัมพันธภาพ	6.2933	0.0170	1.6459	0.146

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.1647

R^2 = 0.0271

S.E._{est} = 0.6576

a = 1.9569

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4 แสดงว่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ไม่มีความ
สัมพันธ์กับตัวเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นอยู่กับตัวแปรเดียว คือ
สุขภาพจิต นั่นคือ สุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ได้ได้เพียงตัวเดียว ในการนำไป
สร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวเกณฑ์และตัวพยากรณ์เองตัว มีค่า = 0.1647 ค่า
สัมประสิทธิ์ในการทำนาย มีค่า = 0.027 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเนื่องจาก
การพยากรณ์มีค่า = 0.6576

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกณฑ์และตัวพยากรณ์
(คุณภาพจิตของนักเรียน)

Source of Variation	df	SS	MS	F
Regression	1	6.7379	6.7379	15.6038*
Residual	565	243.9741	0.4318	
Total	566	250.7120		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตาราง 5 แสดงว่า ตัวเกณฑ์และตัวพยากรณ์ (คุณภาพจิตของนักเรียน) มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์มีความสัมพันธ์กัน และสามารถนำไปสร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนั้น จึงเสนอค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ ทั้งในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังแสดง ในตาราง 6

ตาราง 6 การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียนซึ่งเป็น
ตัวพยากรณ์ที่ได้ในการสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวพยากรณ์	b	β	S.E. _b	F
สุขภาพจิต	5.6891	0.1639	1.4402	15.604*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$R = 0.1639$$

$$R^2 = 0.0269$$

$$S.E._{est} = 0.6571$$

$$a = 2.0213$$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 แสดงว่า สัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มีความ
สัมพันธ์กับตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ สามารถนำตัวแปรสุขภาพจิต
ของนักเรียนไปเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับตัวพยากรณ์ มีค่า = 0.1639 ค่าสัมประสิทธิ์ใน
การทำนาย มีค่า = 0.0269 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน เนื่องจากการพยากรณ์
มีค่า = 0.6571

ได้สมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

$$Y' = 2.0213 + 5.6891 X_2$$

$$Z' = 0.1639 Z_2$$

(X_2 และ Z_2 แทน สุขภาพจิตของนักเรียน)

ตอนที่ 3 สร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครู
ประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์

ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกรณีสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวเกณฑ์ สัมพันธภาพของครู
ประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์ มีค่า = 0.3809

เพื่อทดสอบความเป็นเส้นตรงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์สองตัว
(สัมพันธภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) จึงทดสอบด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน
ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจากตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์สองตัว
(สัมพันธภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

Source of Variation	df	SS	MS	F
Regression	2	30203.4494	15101.7247	47.8574*
Residual	564	177974.0991	315.5569	
Total	566	208177.5485		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากตาราง 7 แสดงว่า ตัวเกณฑ์และตัวพยากรณ์
สองตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า
ตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์สองตัว มีความสัมพันธ์กันและสามารถนำไปสร้างสมการพยากรณ์ได้
ดังที่ ได้ เสนอค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ทั้งในรูปของคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน
และทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการสร้างสมการ
พยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน ดังแสดงไว้ในตาราง 8

ตาราง ๘ การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับ
นักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวพยากรณ์	b	β	S.E. _b	F
สัมพันธภาพ	0.3680	0.3447	0.0417	77.985*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.9985	0.1388	1.1249	12.635*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$R = 0.3009$$

$$R^2 = 0.1451$$

$$S.E._{est} = 17.7639$$

$$a = 78.2727$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 8 แสดงว่า สัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ทั้งสองตัว มีความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อีสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีได้

ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวเกณฑ์ และตัวพยากรณ์ มีค่า = 0.3009 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย มีค่า = 0.1451 และ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน เนื่องจากการพยากรณ์ มีค่า = 17.7639

เนื่องจากสัมพันธภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีได้ จึงสามารถสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตได้ ดังนี้

$$Y' = 78.2727 + 0.3680 X_1 + 3.9985 X_2$$

$$Z' = 0.3447 Z_1 + 0.1388 Z_2$$

(X_1 และ Z_1 แทน สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน)

(X_2 และ Z_2 แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทุกคู่ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน
สุขภาลิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครู
ประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาลิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สุขภาลิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครู
ประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์

วิธีการเ็นการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการ
ศึกษา 2527 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 567 คน โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการ
สุ่มหลายระดับ (Multistage Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ
 - 2.1 แบบสอบถามสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน เป็นแบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่าชนิดห้าคำตอบ มีทั้งหมด 39 ข้อ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่า
 $= 0.94$
 - 2.2 แบบสอบถามวัดสุขภาลิตของนักเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่าชนิดห้าคำตอบมีทั้งหมด 38 ข้อ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่า $= 0.90$

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
โปรแกรม SPSS โดยการหาสหสัมพันธ์ทุกคู่ และวิเคราะห์การถดถอยทุกคู่โดยวิธีเพิ่ม
ตัวแปรทีละขั้น ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ทาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนสุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 สร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตเป็นตัวพยากรณ์

ตอนที่ 3 สร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว พบว่า

1.1 สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ในการสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น พบว่า สุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อคงตัวแปรอื่นๆ ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y' = 2.0213 + 5.6091 X_2$$

$$Z' = 0.1639 Z_2$$

3. ในการสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น พบว่า สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y' = 78.2727 + 0.3680 X_1 + 3.9985 X_3$$

$$Z' = 0.3447 Z_1 + 0.1388 Z_3$$

อภิปรายผล

1. จากการหาสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว ที่ละคู่ พบว่า

1.1 สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนมี

ความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในสอดคล้องกับการรายงานผลการศึกษาศึกษาของ แกสตา (Gazda, et al. 1977 : 10) ที่ว่า สัมพันธภาพของครูกับนักเรียนมีอิทธิพล ต่อจิตใจของนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฮาร์บาร์ช และ แอสบูรี (Gazda, et al. 1977 : 7 - 8, citing from Harbach and Asbury. 1976) เมเยอร์ และบัทเทอร์เวิร์ธ (Mayer and Butterworth) ครูก์แมน และ ครูก์แมน (Krugman and Krugman) และซีรวิงส์ นิจเนตร (ซีรวิงส์ นิจเนตร 2526 : 162)

แสดงให้เห็นว่า ครูทุกคนในโรงเรียนสามารถช่วยให้เด็กมีความสุขได้ขณะเรียน อยู่ในโรงเรียน ดังที่แอกซ์ไลน์ (Axline) กล่าวว่าปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิต ของนักเรียน คือ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (Gazda, et al. 1977 : 142) ซึ่งสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนั้นจะเป็นลักษณะของการที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งพฤติกรรม ทางวาจา และพฤติกรรมท่าทาง ริงเนส (Ringness. 1969 : 66) อธิบายว่า พฤติกรรมของครูกับนักเรียนคนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อเด็กคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโดยตรงหรือไม่ก็ตาม เพราะนักเรียนทุกคนจะเรียนร่วมกัน กล่าวคือ จากการพบเห็นลักษณะที่ ครูปฏิบัติต่อเพื่อนคนอื่น ๆ เด็กที่ซุกตัวจะเกิดความกระวนกระวายใจเมื่อเห็นเด็กคนอื่น ๆ ถูกครูขู่ขี้ขี้ แม้ว่าเขาจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปฏิบัติของครูก็ตาม ฉะนั้นครูจึง ควรมีการติดต่อพูดจากับนักเรียนด้วยดี รู้จักยกย่องชมเชย ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างที่ครู สามารถจะทำให้ครูควรแสดงความรัก ความเมตตาต่อนักเรียนอย่างจริงจัง และไม่ เลือกที่รักมักที่ชัง

1.2 ผลการศึกษาที่ว่า สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของฮอยต์ และ นอร์แมน (Hoyt and Norman. 1954 : 98) เบอร์เกอร์และซูทเคอร์ (Berger and Sutker. 1956 : 77) โปเวลล์ และจอร์จาร์ด (Powell and Jourard. 1963 : 280) ที่ว่านิสิตที่มีการปรับตัวผิดปกติไม่ชัดเจน และมีความวิตกกังวล จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านิสิตโดยทั่วไปที่มีการปรับตัวได้ดี และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล (สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล 2527 : 62 - 63) ที่ว่า สุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก

ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความสบายใจ มีความมั่นใจในตนเอง และยอมรับนับถือตนเอง นักเรียนก็มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.3 ผลการศึกษาที่พบว่าสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟินิจ นิวาตะบุตร (ฟินิจ นิวาตะบุตร 2519 : 49) ประคอง ประสิทธิ์พร (ประคอง ประสิทธิ์พร 2518 : 34) และสมบูรณ์ ทองศิลป์ (สมบูรณ์ ทองศิลป์ 2519 : 49)

จากผลการศึกษาในข้อ 1.3 ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานอาจเนื่องมาจากผู้วิจัยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งได้มาจากคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดของ 5 กลุ่มวิชา แทนที่จะใช้คะแนนเฉลี่ยเฉพาะวิชาที่ครูประจำชั้นสอนเท่านั้น จึงทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นำมาหาความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เมื่อนำเอาคะแนนจากตัวเกณฑ์ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) กับตัวพยากรณ์ (สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียน) มาหาค่าสหสัมพันธ์ พหุคูณ และทดสอบความเป็นเส้นตรง ปรากฏว่า ตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการสร้างสมการพยากรณ์พบว่าสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีได้เพียงตัวแปรเดียวในการนำไปพยากรณ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนนั้นยังเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีไม่ได้ อาจเนื่องมาจากมีความบกพร่องบางประการในการวิจัยครั้งนี้ ดังอภิปรายผลไว้ใน

ข้อ 1.3

3. เมื่อนำเอาคะแนนจากตัวเกณฑ์ (สุขภาพจิตของนักเรียน) กับตัวพยากรณ์ (สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) มาหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบความเป็นเส้นตรง ปรากฏว่าตัวเกณฑ์และตัวพยากรณ์มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีเพิ่มตัวแปรทีละขั้นพบว่า ทั้งสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีได้ในการนำไปพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะสามารถทำนายสุขภาพจิตของนักเรียนในชั้นเรียนได้

สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้กับนักเรียนได้มาก ทั้งนี้เพราะในวันหนึ่ง ๆ นักเรียนต้องอยู่ในโรงเรียนเกือบตลอดเวลา ๑ ชั่วโมง นักเรียนต้องติดต่อกับครู อาจารย์อยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าครูจะเป็นผู้กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวให้แก่เด็กนักเรียน และการที่ครูจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จนั้นเบื้องต้นครูจะต้องส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้แก่เด็กเสียก่อน และเด็กนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จในการเรียน (สุรางค์ จันทน์เอม 2527 : 113) ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับของทอร์ป (Thorpe, 1960 : 402) ที่ว่า ความสัมพันธ์ที่ดีที่กระเริ่ดระหว่างครูและนักเรียนอาจจะเป็นก้าวแรกนำไปสู่ภาวะการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และเป็นสิ่งขัดขวางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1. ครูมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน บุคลิกภาพและสุขภาพจิตของครูจะส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ฉะนั้นครูควรจะมีการพัฒนา

ตนเองให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้และมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

2. ครูประจำชั้นควรสร้างหรือปรับปรุงความสัมพันธ์อันดีต่อนักเรียน ซึ่ง :
แสดงถึงการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ยอมรับความคิดเห็น
ของนักเรียน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความหวังดี เห็นอกเห็นใจนักเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนม
และเป็นกันเองกับนักเรียน ยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนทำดีทุกครั้ง ลงโทษอย่างมีเหตุผล มีความ
ยุติธรรมและให้คำแนะนำนักเรียนรู้จักว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก เป็นต้น ความสัมพันธ์อันดีนี้จะช่วย
ให้นักเรียนเกิดความรักและไว้วางใจ อยากมาโรงเรียน อยากพูดคุยกับครู และเมื่อมีปัญหา
หรือมีเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ นักเรียนก็จะมาปรึกษาหารือกับครู

3. สำหรับเรื่องการแนะแนวในชั้นเรียน เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการแนะแนว
ระดับประถมศึกษา เนื่องจากในระดับประถมศึกษามีครูแนะแนวที่น้อยกว่าระดับอื่นหรือแทบไม่มี
เลย ดังนั้นบุคลากรที่มีบทบาทในการแนะแนวมาก คือครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ซึ่งมี
ความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก ครูควรจะให้ความสนใจกับนักเรียนในสิ่งต่อไปนี้

3.1 ครูจะต้องรู้จักภูมิหลังหรือประวัติส่วนตัวและความสามารถของ
นักเรียนในความดูแลเป็นอย่างดี โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละวัน

3.2 มีความเข้าใจ และยอมรับในความสามารถของนักเรียนซึ่งแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน ครูจะต้องเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาว่ามีสาเหตุเนื่อง
มาจากอะไร เพื่อหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องต่อไป

3.3 มีความรู้สึกไวต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียนว่าการ
ที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมานั้นนักเรียนมีความต้องการอะไร เช่น ต้องการให้
เพื่อนและครูสนใจ หรือต้องการระบายความรู้สึกคับข้องใจออกมา เป็นต้น

3.4 มีความตื่นตัวและคล่องแคล่วในการสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน
ทั้งเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อยเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรจะมีการวิจัยในเรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างระดับอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา
2. ศึกษาถึงองค์ประกอบที่สำคัญอื่น ๆ ในการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน เช่น การยอมรับเลี้ยงดู ความสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน สภาพสภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
3. ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการสร้างและปรับปรุงสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียนที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จิรพร โพธิ์สุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพเก็บตัวแสดงตัวของนักเรียน
ปริญญาโท กศ.ม.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 53 หน้า อุดลำนเา
- ธีรวัฒน์ นิเจนตร สภาพเชิงจิต - สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ.ต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2526, 306 หน้า อุดลำนเา
- นราวัลย์ กาญจนะประโชติ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรในจังหวัดเชียงใหม่
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 102 หน้า อุดลำนเา
- นลินี วันชัย การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนตามอุดมคติในทัศนะของครูและนักเรียน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510, 86 หน้า อุดลำนเา
- ประคอง ประสิทธิ์พร ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการปรับตัวของนักเรียน ปริญญาโท กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 5๓ หน้า อุดลำนเา
- ประทุม แป้นสุวรรณ การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2518, 62 หน้า อุดลำนเา
- ปรีชา จันทรสีทธิเวช "ครูมีส่วนในการสร้างปัญหาให้เด็กจริงหรือ" มิตรครู 3 : 26 - 27 พฤศจิกายน 2523

- พินิจ นีวาตะบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 52 หน้า อัดสำเนา
- เพ็ญนี้ กันตะวงษ์ "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา" คุรุปริทัศน์ 5 : 49 -- 52 กันยายน 2523
- มันทนา เพ็งบุญ พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตการศึกษา 5 ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 125 หน้า อัดสำเนา
- รุ่งทิวา จันทนพิริ การเปรียบเทียบบุคลิกภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีถิ่นที่อยู่ใน
อาศัยภายในและภายนอกแหล่งเสื่อมโทรมแขวงคลองเตย ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 100 หน้า อัดสำเนา
- ล้วน และอังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2522, 276 หน้า
- วรรณา ทองนุ้ย การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดนครสวรรค์ ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2523, 122 หน้า อัดสำเนา
- วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ 2521, 181 หน้า
- สกล เพ็ญแก้ว ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้น
ประถมปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 222 หน้า อัดสำเนา
- สมัญญา เสี่ยงใส ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 58 หน้า อัดสำเนา
- สมบูรณ์ ทองศิลา ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในการเรียน
...การสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นผู้นำของนักเรียน ปรินฎานิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 65 หน้า อัดสำเนา

- สมพร สุทัศน์ีย์ มรว. การประถมศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2525, 214 หน้า
- สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล ผลของการให้การสัมผัสทางกายที่มีต่อสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านราชวิถี ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 138 หน้า อัดสำเนา
- สมศักดิ์ ชินพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรับรู้รับผิดชอบ และโมโนภาพแห่งตน ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 74 หน้า อัดสำเนา
- สมศักดิ์ ลีภาพสุพิสุทธิ์ การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 2 ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 82 หน้า อัดสำเนา
- สุรางค์ จันท์เอม สุขวิทยาจิต พิมพ์ครั้งที่ 3 อักษรบัณฑิต 2527, 156 หน้า
- สหจร (นามแฝง) "สุขภาพจิต - สุขภาพกาย" มติชน 20 กุมภาพันธ์ 2527, หน้า 5
- โษธร วาริรักษ์ "ปัญหาสุขภาพจิตกับ ททท." สยามรัฐ 14 มิถุนายน 2527, หน้า 7
- Beck, William R. "Pupils Perceptions of Teacher Merit : A Factor Analysis of Five Postulated Dimensions," The Journal of Educational Research. 61 : 127 - 128, November 1957.
- Berger, I.L. and Sutker, A.R. "The Relationship of Emotional Adjustment and Intellectual Capacity to the Academic Achievement of College Students," Mental Hygiene. 40 : 65 - 77, 1956.
- Chance, Paul. "Save Our School : Love a Vandal," Psychology Today. 17 - 18, May 1984.
- Christie, James F. "The Effects of Play Tutoring on Young Children's Cognitive Performance," Journal of Educational Research. 76 : 326 - 330, July - August 1983.
- Dinkmeyer, Don C. Guidance and Counseling in the Elementary School. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968. 416 p.
- ✓ Gazda, George M. et al. Human Relations Development : a manual for educators. 2nd., London. Allyn and Bacon, 1977. 232 p.
- Hoyt, D.P. and Norman, W.T. "Adjustment and Academic Predictability," Journal of Counseling Psychology. 1 : 96 - 99, 1954.

- Joseph, John P. "The Relationship between Teacher Behavior and the Incidence of Thought - Provoking Question by Students," The Journal of Educational Research. 62 : 117 - 122, 1968.
- Kaplan, Louis. Mental Health and Human Relations in Education. New York, Harper and Brothers, 1959. 476 p.
- ✓ Karch, Robert R. and Estrabrook, E.C. 250 Teaching Technique. Milwaukee, Bruce, 1956. 131 p.
- ✓ Lewis, William A. et al. "Interpersonal Relationship and Pupil Progress," Personnel and Guidance Journal. XLIV : 396 - 401, December 1965.
- Lighthall, Frederick F. "Mental Health of Students." in Encyclopedia of Education. 6 : 320 - 326, ed. by Lee C. Deighton, New York, Macmillan and Free, 1971.
- ✓ Meer, Jeff. "Class Abused," Psychology Today. 14, November 1984.
- Powell, W.J. and Jourard S.M. "Some Objective Evidence of Immaturity in Underachieving College Students," Journal of Counseling Psychology. 10 : 275 - 282, 1963.
- Ringness, Thomas A. Mental Health in the Schools. New York, Random House, 1969. 492 p.
- Rogers, Carl R. "Significant Learning : In Therapy and in Education," Educational Leadership. 16 : 236 - 246, January 1959.
- Rothman, Esther P. "Needed : The Teacher as a Specialist in Human Relation," The Education Digest. 32 : 34 - 36, September 1966.
- ✓ Symonds, Percival M. "Characteristics of the Effective Teacher Based on Pupil Evaluations," Journal of Experimental Education. 23 : 289 - 310, June 1955.
- Thorpe, L.P. The Psychology of Mental Health. 2 nd. ed., The Ronald Press Company, 1960. 614 p.
- ✓ Tyler, Louis L. "The Concept of an Ideal Teacher Student Relationship," The Journal of Educational Research. 58 : 112 - 117, November 1964.

ภาคผนวก

ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	2	23	3.72
2	3.09	24	2.67
3	6.24	25	4.89
4	2.25	26	3.8
5	4.16	27	4
6	5.45	28	3.48
7	4.27	29	5.85
8	4.71	30	5.4
9	6.33	31	5
10	4	32	4.35
11	4.69	33	3.17
12	4.65	34	4.87
13	6.26	35	3
14	3.59	36	2.71
15	2.12	37	5.86
16	2.8	38	3.53
17	4.28	39	5.39
18	2.45		
19	3.64		
20	3.2		
21	4.74		
22	3.76		

ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสุขภาพจิต

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	7.08	23	5.53
2	3.14	24	7.17
3	6.21	25	3.53
4	2.44	26	5.29
5	2	27	6.48
6	2.84	28	3.63
7	4.69	29	4.53
8	2.67	30	3.86
9	3.5	31	4.41
10	3.48	32	3.43
11	6	33	5.19
12	4.5	34	5.63
13	4.46	35	3.65
14	4.86	36	3.52
15	2.18	37	2.79
16	4.32	38	4.27
17	2.81		
18	4		
19	3.67		
20	7.67		
21	2.38		
22	6		

แบบสอบถามฉบับที่ 1

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติของครูประจำชั้นที่แสดงกับนักเรียนว่าตรงตามข้อความที่ให้มามากน้อยเพียงใด แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งเพียงช่องเดียวให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง

การปฏิบัติของครูประจำชั้น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0) ครูตั้งใจฟังเวลาข้าพเจ้าพูด		✓			
(00) ครูขอบเขตคำหิติเตียนข้าพเจ้า				✓	

การปฏิบัติของครูประจำชั้น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ครูพยายามอธิบายบทเรียนจนนักเรียนเข้าใจ					
2. ครูตั้งฉายาให้ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นมงคล					
3. ครูชมเชยข้าพเจ้าทุกครั้งที่ข้าพเจ้าทำดี					
4. ครูชอบเอาข้อล่ขำขำข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้านั่งมองออกนอกหน้าต่าง					
5. ครูชอบขู่ว่าจะให้ตกชั้น เพราะข้าพเจ้าเรียนไม่ดี					
6. ครูใช้คำพูดง่าย ๆ ตรงไปตรงมาในการอธิบายบทเรียน					
7. ครูตั้งใจฟังเวลาข้าพเจ้าพูด					
8. ครูพูดถึงความเก่งของข้าพเจ้า					
9. ครูพูดกับข้าพเจ้าด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส					
10. ครูไม่ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสนใจ					
11. ครูเลือกที่รักมักที่ชัง					
12. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าไม่กล้าไปขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากครู					
13. ครูชื่นชมยินดีกับข้าพเจ้าที่ข้าพเจ้ามีความประพฤติดี					
14. ครูให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองกับนักเรียน					
15. ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					

การปฏิบัติของครูประจำชั้น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. ครูมีวิธีการสอนแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทำให้น่าสนใจเรียน					
17. ครูขอบหุคคำหุคิเคียนข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านผิด					
18. ครูไม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าซักถามจนเป็นที่เข้าใจ					
19. ครูพูดกับข้าพเจ้าด้วยเสียงอันคุดันและกระด้างเมื่อครูอารมณ์ไม่ดีมาจากที่อื่น					
20. ครูจับแขนหรือจับไหล่เบา ๆ เมื่อพูดกับข้าพเจ้า					
21. ครูไม่สนใจหุคหุคของข้าพเจ้า					
22. ครูมักจะพูดจาเยาะเย้ยถากถางเรื่องบมค้อยของข้าพเจ้า					
23. เมื่อครูสนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำหุคต่าง ๆ ครูจะอธิบายเหตุผลด้วย					
24. ครูมักจะดุเมื่อข้าพเจ้าทำผิดแม้เป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ					
25. ครูพูดให้กำลัังใจแก่ข้าพเจ้าในการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น					
26. ครูพูดกับข้าพเจ้าด้วยถ้อยคำที่หุคหาคายรุนแรง					
27. ครูชอบใช้อำนาจข่มขู่กับนักเรียน					

การปฏิบัติของครูประจำชั้น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28. ครูสอนนักเรียนด้วยเสียงที่นำเบื้อ และ นาง่วงนอน					
29. ครูยอมรับฟังปัญหาและให้คำปรึกษาที่ดีทำให้ ข้าพเจ้าคลายทุกข์ได้					
30. ครูจะลงโทษข้าพเจ้ามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ อารมณ์ของท่าน					
31. ครูยิ้มแย้มทักทายข้าพเจ้าเมื่อพบกันนอก โรงเรียน					
32. ครูชวนข้าพเจ้าไปเปรียบเทียบกับเพื่อน ที่เก่งกว่า					
33. ครูจะซักถามเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว อื่น ๆ กับข้าพเจ้า					
34. ครูให้อภัยเมื่อข้าพเจ้ายอมรับผิด					
35. ข้าพเจ้าชอบพูดคุยกับครูทุกเรื่องเมื่อมีโอกาส					
36. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดครูจะสอบสวนหาข้อเท็จจริง ก่อนการลงโทษ					
37. ครูให้ความสนใจข้าพเจ้าถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะ เรียนหนังสือไม่เก่ง					
38. ครูแสดงความรังเกียจข้าพเจ้า					
39. ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้าที่ ขัดแย้งกับความคิดเห็นของครู					

แบบสอบถามฉบับที่ 2

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ และพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวนั้นตรงกับความรู้สึกที่มีต่อตัวของนักเรียนเองมากน้อยเพียงใด แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่ง เพียงช่องเดียวให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน

ตัวอย่าง

ข้อความ	เห็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	ไม่มาก ไม่น้อย	น้อย ครั้ง	ไม่เคย เลย
(0) ข้าพเจ้ามักมีอาการมือหรือเท้าสั่น เมื่อต้องออกไปรายงานหน้าชั้น					
(00) ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกท้อแท้ ถึงแม้ว่าจะพบ กับอุปสรรค					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	ไม่มากนัก ไม่น้อย	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
<u>อาการทางกายเนื่องมาจากจิตใจ</u>					
1. ข้าพเจ้ารู้สึกปวดศีรษะเมื่อทำการบ้านไม่เสร็จ					
2. ข้าพเจ้ามักมีอาการมือหรือเท้าสั่นเมื่อต้อง ออกมารายงานหน้าชั้น					
3. ข้าพเจ้ารู้สึกแน่นหน้าอก เมื่อมีคนมาขัดใจ					
4. ข้าพเจ้ารู้สึกปวดท้อง ในขณะที่ครูดูว่าในชั้น เรียน					
5. ข้าพเจ้ารู้สึกวิงเวียนหน้ามืดคล้ายจะเป็นลม เมื่อครูเรียกให้ตอบคำถาม					
6. ข้าพเจ้ารู้สึกตึงและปวดบริเวณต้นคอ เมื่อมี เรื่องต้องคิดมาก					
7. ข้าพเจ้ามีเหงื่อออกตามฝ่ามือหรือฝ่าเท้า เมื่อรู้สึกตื่นเต้น					
8. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่ออาหาร รับประทานอาหาร ไม่ค่อยได้ ในขณะที่ไม่สบายใจ					
9. ข้าพเจ้ารู้สึกปวดเมื่อยตามแขนหรือขา เมื่อ ครูไม่เข้าใจข้าพเจ้า					
<u>มโนภาพแห่งตน</u>					
10. ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนที่มีความประพฤติดี					
11. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีมด้อย					
12. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนเชื่องช้า จุ่มจ๋าม					
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่มีความ สามารถ					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	ไม่มากนัก ไม่น้อย	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
14. เมื่อมีอะไรผิดพลาดขึ้นข้าพเจ้ารู้สึกว่ามันเป็น ความผิดของข้าพเจ้าทุกครั้ง					
15. ข้าพเจ้ามักได้รับความไว้วางใจจากครู					
16. ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นในตนเอง					
<u>ความขี้เมรั้า</u>					
17. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจเป็นเวลานานเมื่อข้าพเจ้า สูญเสียของรัก					
18. ข้าพเจ้าอยากร้องไห้โดยไม่รู้สาเหตุ					
19. ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและเปล่าเปลี่ยวแม้จะอยู่ กับคนอื่น					
20. ข้าพเจ้ารู้สึกหมดกำลังใจง่าย ๆ เมื่อทำอะไร ไม่สำเร็จ					
21. ข้าพเจ้าอยากอยู่คนเดียว ไม่อยากพูดจา กับคนอื่น					
22. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อทุกสิ่งทุกอย่างจนไม่อยาก จะทำอะไร					
23. ข้าพเจ้ารู้สึกหัวเหว และถูกทอดทิ้ง					
<u>ความวิตกกังวล</u>					
24. ข้าพเจ้ากลัวว่าอาจจะมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นกับ ตนเอง					
25. ข้าพเจ้ากลัวเพื่อนจะไม่รัก					
26. ข้าพเจ้ากังวลใจไม่รู้คนอื่นคิดอย่างไรต่อ ตัวข้าพเจ้า					

ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	ไม่มาก ไม่น้อย	น้อย ครั้ง	ไม่เคย เลย
27. ข้าพเจ้ากลัวว่าจะเรียนไม่จบ					
28. ข้าพเจ้ารู้สึกตกใจง่าย และกลัวมากเมื่อ เกิดเสียงดัง					
29. ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นกังวลต่อการเรียนบ่อย ๆ					
30. ข้าพเจ้ากลัวว่าครูจะให้คะแนนไม่ยุติธรรม					
31. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวว่าจะตอบผิด เมื่อครูเรียก ให้ตอบคำถาม					
<u>ความก้าวร้าว</u>					
32. ข้าพเจ้าจะขว้างปาสิ่งของเมื่อมีคนมาขัดใจ					
33. ข้าพเจ้าจะทำร้ายคนที่มาทำให้โกรธหรือ เจ็บใจอย่างรุนแรง					
34. ข้าพเจ้าจะได้เถียงกันที่คนอื่นขัดแย้งกับ ข้าพเจ้า					
35. ข้าพเจ้าจะพูดตะโกนด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เมื่อรู้ว่าเพื่อนกำลังนินทา					
36. ข้าพเจ้าชอบพูดประณาม หรือกล่าวคำอาฆาต คนที่ข้าพเจ้าเกลียด					
37. ข้าพเจ้าจะได้แย้งขัดขึ้นทันทีเมื่อคนอื่นมา บังคับให้ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ					
38. ข้าพเจ้าจะกล่าวเสียคนคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบ ต่อหน้าอย่างรุนแรง					

ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

อำพร เจนประภาพงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2528

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นตัวพยากรณ์ และสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน โดยใช้สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 567 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และแบบสอบถามสุขภาพจิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า

1. สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และสุขภาพจิตของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ในการสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า สุขภาพจิตเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงตัวแปรเดียว ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y' = 2.0213 + 5.6891 X_2$$

$$Z' = 0.1639 Z_2$$

3. ในการสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน พบว่า สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวพยากรณ์สุขภาพจิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y' = 78.2727 + 0.3680 X_1 + 3.9985 X_3$$

$$Z' = 0.3447 Z_1 + 0.1338 Z_3$$

THE CORRELATION BETWEEN CLASSROOM TEACHER - PUPIL RELATIONSHIP,
PUPILS' MENTAL HEALTH AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF
PRATHOM SUKSA VI PUPILS IN BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY .

AMPORN JANEPRAPAPONG

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
April 1985

The purposes of this study were to find the multiple correlation between classroom teacher - pupil relationship, pupils' mental health and academic achievement. To construct the predictive equations used the classroom teacher - pupil relationship and pupils' mental health as predictors on academic achievement. To construct the predictive equations used the classroom teacher - pupil relationship and academic achievement as predictors on pupils' mental health. The samples consisted of 567 sixth graders in the academic year of 1984 in Bangkok.

The instruments used to collect the data were classroom teacher - pupil relationship questionnaire and pupils' mental health questionnaire. The SPSS (Statistical Package of Social Science) of stepwise multiple regression was used to analyze the data.

The results of the analysis were as follows :

1. Classroom teacher - pupil relationship and pupils' mental health were positive correlated at .05 level of statistically significant. Pupils' mental health and academic achievement were positive correlated at .05 level of statistically significant. But classroom teacher - pupil relationship and academic achievement were no significance.

2. To construct the predictive equations on academic achievement, pupils' mental health was the only predictor to predict academic achievement at .05 level. The predictive equations were :

$$Y' = 2.0213 + 5.6891 X_2$$

$$Z' = 0.1639 Z_2$$

3. To construct the predictive equations on pupils' mental health, classroom teacher - pupil relationship and academic achievement were the predictors to predict pupils' mental health at .05 level. The predictive equations were :

$$Y' = 78.2727 + 0.3680 X_1 + 3.9985 X_3$$

$$Z' = 0.3447 Z_1 + 0.1388 Z_3$$